

HARGITAVÁRALJA

Az erdélyiek tudományos, szépirodélmí és társadalmi folyóirata

Főszerkesztő: lófó csíkszentgyörgyi JÓSA JÁNOS

Kelet gyermeke

Rejtőzzetek csak Albion ködébe,
Nekem nem kell idegen éneke.
Ti szálljatok a szájnáparti széllel,
Én bús Keletnek vagyok gyermeke.

Testem darab rög a kozák mezőkről,
Lelkem a messze kámaparti szél,
Hitem pogány s Hadúrral hogyha szólok,
Magyar keservem, magyarul beszél.

Csókra Magor fiai tanítottak,
Sírni vad puszták zápora,
De úgy, ahogy az sírt és ők szerettek,
Nem szeretett és nem sírt más soha!

Dalt is úgy diktál szívem, hogy nem érti
Magyar szíveken kívül senki más.
Igy suttogott tán dalt a csendes éjnek
Valamikor a meotiszi sás.

Baloghné, Molnár Mária.

Szerkesztői üzenetek.

A Kiadóhivatal üzenete előfizetőinkhez. Szeretettel kérjük mindazokat a m. t. előfizetőinket, akiknek 1942. december 31.-vel, vagy előbb előfizetésük lejárt, szíveskedjenek ezt sürgősen megújítani, hogy lapunk küldésében fennakadás ne történjen. Lapunk kiadása súlyos terheket ró reánk, szíveskedjenek ezt megőrtő lélekkel tudomásul venni és méltányolni!

K. V., Diósgyőr vasgyár. Nem tudunk, sajnos, semmi eredményről beszámolni. Levél menni fog. Üdv.

Cikkíróinkhoz. Ismételten kérjük munkatársainkat arra, hogy mandanivalójukat lehető legrövidebbre szabják, mert lapunk megszükitett terjedelme nem bírja meg a hosszadalmas cikkeket.

D. M., Budapest. Kérésével igen nehéz feladat elé állított. Nem győzzük hangsúlyozni, hogy csak székely személyekről és székely vonatkozású dolgokról írt cikkeknak adhatunk helyet lapunkban. Értékes, de nem a mi lapunkba való cikkeket más lapnál szíveskedjék elhelyezni. Üdvözljük.

Cs. P., Marosvásárhely. Előfizetése 1942. dec. 31.-ével járt le. A március 1-iki számunkban figyelemztetőknek megküldtük. Üdv.

Dr. B. P. Miskolc. Újabb küldeményét örömmel vettük. Szíves figyelemre ajánljuk azonban fentebb D. M.-nek küldött üzenetünket, azaz, hogy ezt az elvet a rejtvények készítésénél is lehetőleg betartani szíveskedjék. Üdvözljük.

V. G.-né, Budapest. Írását régóta nélkülözzük. Üdv.

A kéziratokat vissza nem adjuk. Csak válaszbélyeggel és címzett bérítékkal ellátott levelekre válaszolunk.

Előfizetések csekk számlánk számaival [43.002] ellátott **bianco** csekk-lapon is beküldhetők.

Központi szerkesztőség és kiadóhivatal: Szeged, Csemegi-u. 4. sz.

Telefon: 21—06.

Budapesti szerkesztőség:

X., Stróbl Alajos-u. 7. fszt. 445.

Telefon: 1-44-8-33.

Szerkesztő:

Ádám Éva.

Előfizetések és egyéb anyagi küldemények Szegedre, szellemiek a budapesti és a szegedi szerkesztőséghez egyaránt küldhetők.

Csekk-lapunk száma: 43.002.

A szerkesztőség tagjai:

Sándor Erzsébet (Budapest.)

Sz. Solymos Bea (Budapest.)

Dr. vitéz Bodor Aladár (Budapest)

Dr. Filó János (Budapest.)

Gáspár Jenő (Budapest.)

Holló Ernő (Sepsiszentgyörgy.)

Dr. v. Kolosváry Borcsa Mihály

(Budapest.)

Xantus Elek (Gyömrő.)

Előfizetési díj Magyarországon:

Egész évre — — — — 10.— P

Félévre — — — — 5.50 P

Negyedévre — — — — 3.— P

Számonkint — — — — 0.60 P

Európában:

Egész évre — — — 10 sv. frank.

Európán kívül: 3 dollár.

Szegedi Új Nemzedék R. T. nyomása. Nyomdáért felel: Szigeti Jenő.

Felelős szerk. és kiadó laptulajdonos: **lőfő csikszentgyörgyi Jóna János.**

HARGITAVÁRALJA

Az erdélyiek tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirata. Megjelenik minden hó 1-én és 15 én

Főszerkesztő: Iófő csikszentgyörgyi JÓSA JÁNOS

Gróf Mailáth Gusztáv Károly és gróf Teleki Pál emlékezete

A Hargitaváralja részére írta: Dr. Endes Miklós a m. kir. közig.
bíróság ny. tanácselnöke.

I.

Ma, március 18-án három éve, hogy drága Püspök atyánk lelke mennybe szállott. Itt hagyott árván minket, gyermekeit. Utolsó szava: nem tett elég jót, nem volt elég a szeretete. Egy szent szavai voltak ezek. Élet célja volt: vallásos, hazaszerető, felfelé ívelő Magyarország, amely fiatalságának önfeláldozásán, erején épülhet fel. Erre áldozta egész életét. Negyvenegy évet töltött a nagyon fáradságos erdélyi püspöki székben. Főtörekvése a fiataltság, a diákság vallásos nevelése, a katolikus hívőknek a hitközönyből való felrázása volt. Ez utóbbi célért egész Magyarországon küzdött, ezért kezét fogott a nagy Prohászka Ottokárral, életre hívta Budapesten a Regnum Marianumot, közreműködött gr. Teleki Pállal a magyar cserkésztség megteremtésében és kifejlesztésében. Nagy lelkét mindenki Erdély keserves korszakában, Trianon után értette meg. Láttam őt a felekezeti közti értekezleten. Ferencz József unitárius püspököt így szólította: Józsi Bátyám lelkem; Ravasz Lászlót, a mostani dunamelléki ref. püspököt, Lacikám fiannak. Ezek őt megértették. Könnyezés nélkül nem lehetett olvasni azt a megemlékezést, amit róla, halála után Ravasz László írt, akit lenyűgözve tartott nagy lelke. Sokszorosan érezte Erdélyország szenvedését, amelyet főpásztor társaival enyhíteni törekedett és mindent elviselt magyarságáért. Mindent megtett, hogy a szenvedők könnyeit letörölje. Apostol volt, tehát nem bánta, hogy szegény lett, dicsőségének tartotta, ha megszegényítették, meggyalázták, fogságba vetették; végtére is letört a szenvedésben, kínjait haláláig türelemmel viselte. Most a jó Istent kéri a magyar nemzet boldog jövőjéért.

II.

Két éve annak, hogy az Isten kiszólította az élők közül a nemzet tanító mesterét. Kétszer volt miniszterelnök. Az első miniszterelnöksége alatt az ő feladata lett a trianoni békének törvénybeiktatása. Nem volt ez tragikus? Gr. Teleki Pál minden tudásával küzdött ellene. Mint földrajztudós bebizonyította, hogy

a béketerv geográfiai szempontból képtelenség. Tanulmányokat készített erről, amiket gr. Apponyi Albert híres párisi beszédében fel is használt, jól tudta gr. Apponyi és gr. Teleki is, hogy hiábavaló minden. Lelkük megnyugtató végett mindent megtettek. Heteket, hónapokat dolgoztak Budapesten, a várban, a királyi palota egyik szárnyában, mint a békeelőkészítő bizottság tagjai, Jancsó Benedek, Szász Zsombor, gr. Bethlen István, br. Horváth Emil, dr. Sebess Dénes segédkezése mellett; e munkákban gr. Teleki Pál volt a vezető szellem. 1921-ben a nemzetgyűlés gyászülésben hozzászólás nélkül megszavazta. Gr. Teleki Pál az első miniszterelnöksége után mint a közgazdasági egyetem professzora dolgozott tovább, közmunkálkodása Európa felvilágosítására, itthon a lelkek megnyugtatóására irányult. Vállalta az erdélyi férfiak egyesülete elnökségét, hangsúlyozta, hogy erőnket a külföld s nem magunk meggyőzésére fordítsuk. 1938-ban mint kultuszminiszter résztvett a müncheni egyezés után a komáromi csehszlovák egyezkedésben, itt is tudománya teljes kincsés tárházát vitte be, hasonlóképp az első bécsi döntésnél is, amely a Felvidék egyrészt visszahozta. Második miniszterelnöksége idején szállottuk meg Ruszinkót s kaptuk vissza Kelet-Magyarországot és Észak-Erdélyt a Székelyfölddel. Minden igyekeve a visszakapott szent föld megtartása, felvirágoztatása volt. Ezért a magyar nemzet mindig hálás emlékének!

Romlásunk okai

Irta: Javossné Márton Berta.

Nem túlzás azt mondani, hogy vaskos kötetek telnének meg mindazzal az adathalmazzal, amely a cím mögött húzódik. De a mostani nehéz, áldozatokkal telített időkben, a lélek nem tud belemerülni a százoldalak közléseibe. Nagy vonásokban, mégis lehet, sőt kell is beszélni mindarról, amit elfeledni egyetlen magyarnak sem szabad.

A társadalmakat alkotó nagy tömegek sohasem, vagy csak igen ritkán keresik, kutatják az eseményeket, történéseket előidéző okokat, miérteket, pedig nemcsak a megrendítő, fejbeverő történéseknek vannak okai, hanem az élet legegyszerűbb eseményei mögött is mindig ott vannak az eseményeket előidéző nyílt, vagy titokzatos előzmények, okok. A pusztulást, romlást munkáló okok, rendszerint láthatatlanok, hogy a cél holtbizonyosan elérhető legyen.

De akár láthatók, akár láthatatlanok, valamely szerencsétlen, vagy fájdalmas — eseményt kierielő okok, rugók, azokon gondolkozni, azokra figyelni, azokat megismerni, úgy az egyes embernek, mint a társadalomnak életérdeke. Az eseményeket előidéző, azokat kierielő okok ismerete, védő paizs a további élet-

hez, mert azok ismerete nélkül, csak idő kérdése, hogy mikor zuhan szakadékba, úgy az egyén, vagy a társadalmak, tehát népek, nemzetek élete.

A magyar múlt utolsó évtizedei, tele vannak, a magyar életet megrendítő, a magyar életet sírbadöntő eseményekkel. Megdöntetetlen igazság ez, mert akármi érte országunkat, abban mindig csak a magyar szenvedett, mert minden esemény őt érte, őt irtotta, őt pusztította.

Ezeket, a magyarságot irtó, pusztító eseményeket, a bel- és külellenség tervszerű, együttes munkája, közöttünk élve, sokszor szemünk láttára munkálta ki. Azonban, ehhez a magyarságot irtó munkához nem volt elegendő a bel- és külellenség munkálkodása. Ilyen eredményeket, amelyeket láttunk és átéltünk, ők nem tudtak véghezvinni egyedül és együttesen. Ehhez az eredményhez sokszor a magyarság öntudatos, vagy öntudatlan munkája is kellett. Azért öntudatlan, mert az az alattomos irtó munka oly raffinált, oly sátáni, hogy sokszor az eszköz nem tudja, hogy mit munkáltatnak vele. Az öntudatos munkát pedig a közömbös, az anyagi érdekeiket minden fölé helyező, könnyen elámítható és könnyen behódolókat adták. Voltak, akiket hatalmas pozícióknak, rendkívüli karriereknek kecsegtetésével, odaígérgetésével szédítették meg és, hogy az ígérgetések mögött sokszor légüresség volt, a mohó sírásók ezzel sem törődtek. Nem csoda, hiszen ők nem ilyesmiért dolgoztak, nekik más volt a céljuk.

Ha minden magyar, izzó hazaszeretettel a szívében, úgy dolgoznék, hogy csak azt a fénylő örökkévalóságot nézné, amit az arpádi örök magyar haza jelent, akkor a magyar sors nem jutott volna oly sokszor szakadékba.

Van-e ember a világon, aki lelkében jellemtelenségeket hordozva, rokonszenvet és megbecsülést kapna embertársaitól. Éppen így van a népekkel, nemzetekkel is.

Mi magyarok örökre büszkék lehetünk a lelkünkől, szívről, életünkől, munkánkól kiáradó szépre, jóra, nemesre, azokra a rendkívüli adottságokra, amelyek minket magyarokat hosszú évezredekken át öriztek, éltettek és megtartottak. Történelmünk fénylő és örök bizonyíték erre. Van-e nép és nemzet a világon, amelyet valaha mi becsaptunk volna?! Mondhatja-e valaki, hogy eskünket, adott szavunkat valaha megszegtük volna?! Ki ne tudná azt, hogy mi magyarok, az adott szó szentségét akkor is álltuk, amikor minket az a veszélybe döntött.

Mégis, az ellenünk, a magyarság élete ellen dolgozók, még a honfoglalás kori portyázásokat is felhánytorgatják még ma is, sőt közöttünk is vannak olyan díszmagyarok, akik ezt megteszik. Adná Isten, hogy nekünk soha se vétettek volna nagyobb, mint mi a portyázásokkal másoknak!

Senki, sem elődeink nem voltunk, nem vagyunk, orvul romlást szövögető dúvadak, olyanok, akik a nekünk nem vétőknek, tehát ártatlan nemzeteknek, közel s távol rosszat tettünk

volna, őket romlásba döntöttük volna, pusztán kedvtelésből, vagy titkos céljainkért.

Fájdalom, tőlünk magyaroktól, az élet által követelt védekezést is sérelmezték, rossz néven vették azok, akik a nyílt, becsületes harcra, helyállásra képtelenek. Bizony, a fénylő magyar kard győzelmeit nem egyszer torolták meg rajtunk magyarokon orvúl, alattomosan. Vajjon mi történt volna velünk magyarokkal, ha mi egyetlen nemzettel, néppel a tőle kapott nemeslelkűséget, jóságot, megbecsülést úgy viszonztuk volna, úgy köszöntük volna meg, mint nekünk hálaalkodtak a kommunizmussal?!

Életünk, munkánk, vitézségünk, igazságos voltunk, s lelkünk sok-sok kincse, örökéletet biztosít nekünk magyaroknak. Jól tudja ezt az ellenség is és mert karddal, nyílt harcban minket magyarokat még soha, senki le nem győzött, azért más módot keresett és talált romlásunkra, azt a módot, ami mindennél megrázóbb, rombolóbb és pusztítóbb. Lelkikincseinket igyekezett és igyekszik elhomályosítani, kiírtani, elpusztítani. Hogyan? Sokféleképpen és sokféle úton és mégis, az a sokféle út, — csak egyetlen egy célt munkált és munkál, a sokféleségeken keresztül.

Emlékezzünk vissza, mi minden történt évtizedeken át, azért, hogy a keresztény magyar lelkekből, a boldogító, erősítő, éltető hitet kiöljék, hogy az Isten hit fenséges, megtartó igazságaitól s az abból eredő nemes élettől, nemes életformáktól eltántoríthassák a lelkeket. Mint ahogy most is — megint nem ok nélkül rémhíreket terjesztenek — évtizedek óta épp úgy terjesztették a vallás kiölését, a vallás iránti közömbösség kimunkálását. Észrevétlenül egyszer innen, másszor onnan hallottunk oktató, irányító eszméket, pld. arról, hogy így, hogy amúgy, a vallás maradjon otthon, a vallás magánügy. Hallottunk tréfába göngyölt maró gúnyt a vallás igazságairól. Hallottunk szentjeink kigúnyolásáról.

(Vége köv.)

Székely mondások

Titkodat ne bízd senkire, ha nem akarod, hogy másnap a verebek is csiripeljék.

Tíz éves: kedves, negyven éves: néha beteg, hetven felé: hazafelé.

Szamar marad a szamar, ha Bécsbe viszik is;

Gyöngék a lábai, nem bírják a járást; rossz járásbíró;

Szép asszonynak, jónak; jó járású lónak kár megöregedni;

Szeretne ráülni kéménye szájára, hogy füstjének melege ne menjen kárba,

Kuszkóné Tokaji Nagy Irma.

„A székelység ügye országos ügy”

E klasszikus igazságot rejtő címen szenterzébeti Szakács Péter kir. kormányfőtanácsos, ny. ipar- és kereskedelmi kamarai főtitkár a Hargitaváraljában megjelent »Székelyek kitelepítése« című cikkemre írt válaszában olyan megállapításokat tesz, amelyekre én alapot nem szolgáltattam, sőt amelyek nagyrészével magam is egyetérték. **A székelység ügye valóban országos ügy** s épen azért ezt a kérdést ebből a szempontból kell tárgyalni és nem **egyéni**, vagy magán vonatkozásokban, amelyek lehetnek ugyan kielégítők, sőt rózsásak is, de **a székely egyetemesség szempontjából nézve**, mégis csak parciais érdekek maradnak. Kár és hiba is, hogy öméltósága nem olvasta előző cikkemet, amely lapunk f. évi 2. számában jelent meg, mert akkor nem vonná kétségbe, hogy a székely fiúk ipari kiképzése voltaképpen csődbe jutott és a bizonyos kérdőjel körül sem kergetőzne, egészen Pichler Gyözőig, mert figyelmesen átolvasva, megállapíthatná, hogy az nem a székely fiúk kiképzésének **jóságát** vonta kétségbe. Ez az előző cikk szerves kapcsolatban áll a 3. számban közöltekkel s enélkül ezt teljes egészében alig lehet elbírálni.

Ezzel a magyarázattal voltaképpen **eleget is tettem** a felmerült kérdés tisztázásának, de mert öméltósága felfogásával nem **mindenben** értek egyet, szabadjon a következőket még elmondanom: A székely fiúk ipari kiképzésére úgy az én kifejezésre juttatott véleményem, mint öméltóságának írása szerint is a Székelyföld iparosításának gondolata adott alkalmat. Mint öméltósága írja, a marosvásárhelyi kamara még az 1890-es évek elején kérte a kereskedelemügyi minisztert egy javító műhely felállítására. Marosvásárhelyen természetesen. A miniszter azonban azzal az indoklással, hogy nincs elegendő magyar munkása, elutasította azt, de gondoskodás történt, hogy ilyen magyar munkástörzset neveljenek. Ez a gondoskodás szülte a székelyfiúk ipari kiképzését. Bár a kamara kérésének elutasítását, illetve annak indító okát nem írom alá teljes egészében, mert ha az ország iparosítása a magyar munkás törzstől függött volna, akkor sem Diósgyőr, sem Rimamurány, sem a többi nagy ipari gócpont, vagy javítóműhely nem létesülhetett volna, mert magyar munkástörzs tényleg nem volt, de mégis elfogadhatónak, sőt a Székelyföldre nézve szinte hízegőnek találok és találtam, mert ebből őszinte törekvést láttam a Székelyföld iparosítására. — No, és mi történt? Megint egy kérdőjel! Az, hogy a székelyfiúk ipari kiképzése teljes erővel megindult s olyan nagy volt a fiúk jelentkezése, hogy öméltósága írása szerint, el sem lehetett őket a nagyobb ipari vállalatoknál helyezni, minek folytán azokat a kamara, — egészen okosan, — magán iparosoknál helyezte el.

Ezek után minden észszerűséggel azt lehetett várni, hogy a beígért iparosítás mielőbb kezdetét veszi, amit már az első négy esztendő lezajlása után meg is lehetett volna kezdeni, de az első

tíz év után, ha komoly volt a szándék és a célkitűzés, okvetlen meg is kellett volna tenni! A tanoncok szerződése ugyanis négy esztendőre szól. Így az első évben felvettek négy év mulya kész segédek voltak, tehát már az ötödik évben annyi facér munkásunk volt, hogy a javítóműhely felállításának legalább előmunkálatait meg lehetett volna kezdeni. Az ötödik, hatodik és következő évek e részben csak fokozták a lehetőséget s a tizedik esztendő akkora munkás kontingenst biztosított, hogy két műhely felállítására is elegendő lett volna. De hát ez nem történt meg. Sőt nem történt meg még a huszadik évben sem, vagyis a Székelyföld iparosításának gondolata szépen kútba esett! Hát ez az Méltóságos Uram, amiért én feljajdulok és ez okozza, hogy most, mikor a székelyfiúkat újból hordják ki Diósgyőrre, Nagygyőrre és más helyekre is, lármafát gyujtok s hivatkozva a múlt szomorú tanúságtételére, könyörgök, hogy ezeket a fiúkat hagyják otthon! Térjenek vissza a Székelyföld iparosításának gondolatához, s állítsanak ott fel székely hazánk adottságainak megfelelő ipartelepeket s foglalkoztassák őket otthon, mert minden székelyre nagy szüksége lesz nemcsak a mi szorosabb értelemben vett székelyhazánknak, hanem magának az édes magyar hazának is. Nagyon szép az Méltóságos Uram, amit ezzel kapcsolatban leír! Szép, hogy a kint felejtett fiúk összeházasodtak a mester leányával és családot alapítottak. De keveredett a mi vérünk idegen vérrrel és elveszett a Székelyföldre nézve. Az is nagy eredmény kétségtelenül, hogy a magyar föld lakói most már tudják, hogy Erdélyben nemcsak »olájok«, de székelyek is laknak, sőt még szebb, hogy ezzel az eredménnyel éppen a hivatalos körök nagyon meg voltak elégedve... Bocsásson meg Méltóságos Uram, de én ezt az eredményt a székely egyetemesség szempontjából nem találom kielégítőnek. Ennek örülhettek esetleg azok a fiúk, akik szerencsés házasság, vagy más alkalmazás következtében itt maradtak, de nem örültek ezek közül sokan, akiket haza hívott a honvágy, a szülői és rokonai kapcsolat, akik azonban gépesített iparunknál fogva kötve voltak helyükhöz. És nem örültünk mi, akik ennek az akciónak sikerét az egész székely egyetemesség érdekében valónak hittük és gondoltuk. Mennyivel másképp festett volna a helyzet, ha a Székelyföld tervezett iparosításának ezt az első igen szerény lépését, a vasúti javítóműhely felállítását, az első tíz év alatt megvalósítják, aztán sort kerítenek fokozatosan a további iparosításra, — mert hiszen egy javítóműhely még nem jelent iparosítást — és állami kezelésbe veszik például Balánbányát és Szentkeresztbányát. Ezek rentábilissá tételével egykettőre felszívódott volna az a 2000—3000 székelyfiú, akik várták már a hazatérhetés lehetőségét. De hát ebből nem lett volna zökkenő, mert a további iparosítás most már a Székelyföldön is megindulhatott volna. Természetesen az iparosítás ezzel sincs befejezve. Közben megindult volna a kutatás és feltárás, amely a Székelyföld kincseit hozta volna napfényre. Ezek újabb ipartelepek felállításához vezettek volna. Az

iparosítás maga után vonta volna természetesen a közgazdasági élet más vonatkozásait is. Így mindenekelőtt felállítandó lett volna egy altruista bank, amelynek az lett volna a feladata, hogy a dób-^a került székely birtokocskát visszaszerezze, az újabb eladásokat megakadályozza és vásárlásokat tegyen lehetővé. Ehhez az ipari keresetek elég lehetőséget és alapot nyújtottak volna, ahol pedig ez az alap hiányzott, ott a bank nyújtott volna kevés kamatra, vagy teljesen ingyen kölcsönöket. Ugyanúgy, mint az Albina tette velünk szemben!

Ebben az elgondolásban fokozottabb, az egész székelység egyetemességére kiterjedő mértékben elértük volna azokat a kedvező eredményeket, amelyeket ömértósága elősorol, s emellett fiaink és leányaink itthon maradtak volna s a földművelés és ipari foglalkozás dinamikus erejével kiszorították volna azokat, akik most vitássá teszik az ezerezstendőnél idősebb őshaza tulajdonjogát!

Ime, ez volt feltálcva a székelyfiúk ipari kiképzésének terített asztalára, amelyen az első szerény fogás az a sokat hangoztatott vasúti javítóműhely lett volna s mi abból csak a lehullott morzsákat kaptuk! Ez engem természetesen ki nem elégít. És meg vagyok győződve, hogy ebből a szemszögből vizsgálva a kérdést, — nem elégíti ki szenterzsébeti Szakáts Pétert sem, aki ép úgy szereti szülőtte földjét és ott szenvedő testvéreit, amint én szeretem!

Igen, én is székely vagyok és szent, igaz az is, hogy azért jöttem el onnan, mert »életfeltételeimet« nem találtam ott meg. De ez is azt bizonyítja, amit írtam. Mert az iparosítással nemcsak azok, akik felső ipariskolát, vagy műegyetemet végeztek, de azok is, akik kulturális téren működnek, rohantak volna haza, ha erre az előfeltétel, a megélhetés lehetősége adódott volna. Pedig ez sokszorosán fennállana, ha az a javítóműhely kútba nem esett volna.

Ismerem úgy a marosvásárhelyi, mint a székelyudvarhelyi alsófokú ipariskolákat. Az előbbit akkor tanulmányoztam, amikor annak igazgatója gyógyíthatatlanul súlyos beteg volt. Hogy meg kellett szüntetni úgy egyik, mint másik iskolánál egyes szakokat, annak is az elhanyagolt iparosítás egyrészt, másrészt pedig a magyar iskolaügyet jellemző melléfogás az oka! Karolták volna például a gyergyói márványbányákat, a zsögödi kőfaragást, a korondi és madarasi (még a pap es fazakas!) cserép-, illetve agyapiipari telepeket, amelyek őskori elmaradottságukban is tudtak figyelemre méltó eredményt felmutatni és teremtettek volna azoknak megfelelő piacot, — bezzeg nem szűntek volna meg ezek a szakok, ha megfelelő időben és ott szervezik meg, ahol a gyakorlati életbe belekapcsolódhatnak, vagy helyesebben, ahol azokat a gyakorlati élet, mint szükségletet felszínre veti. De, sajnos nálunk Magyarországon az iskolák alapításánál a legutóbbi időkig a vidék gazdasági adottságai nem jöttek tekintetbe.

Dehogyan is kell becsukni a székelyföldi középiskolákat! De át kell alakítani őket vidékenként az ipar, kereskedelem és földművelés érdekeinek megfelelően. Természetesen nem szabad megfélemlíteni, a tudományos pályákra való előkészítésről sem. Mindezek beletartoznak egy organizált ország szervezetébe, amely nélkül nincs jólét, boldogság és nem lehet feltámadás, amelyre pedig otyepedve várunk!

Végezetül pedig, hogy Pichlerrel se maradjak adós, aki ugyan Pilátus módjára került e dologba, szabadon kijelentenem, hogy szemtől-szembe ismertem. Harihorgas, veres hajú, szeplős arcú és nagy orrú, igen csúnya ember volt. Emellett alsó ajka lelógott, mint a kutya nyelve melegben. A csúnyaság klasszikus kivirágzása volt. Csodálatos, hogy a hölgyek, nagyon kedvelték és elbizakodottá tették. Hja, a női lélek titkai kifürkészhetetlenek! Hát ez a Pichler mandátumát úgy szerezte, hogy választóival elhitette, hogy Kossuth apánk rábízta Magyarországot. Azt mondta nekik, hogy járt Turinban és meghányta-vetette vele Magyarország minden ügyét-dolgát és mikor elváltak, Kossuth arra kérte: »**Pichler, Pichler vigyázz Magyarországra!**« Hívei e kérést honorálták és képviselővé választották. Emellett azonban lehetséges, hogy megkérdőjelezett újságokat is hordott nekik. Ezt annál inkább megtehetette, mert apja is lapszerkesztő volt, tehát nem kellett a szomszédba menni érte. —

Végezetül hálásan köszönöm az ismételt is kifejezésre jutott elismerést, amelyre aligha szolgáltam rá. A meleg üdvözlöt pedig atyafiságos székely szeretettel viszonzom. —

Bánkfalvi Ember.

Sajgó István árva székely katona a 211/84. tábori postaszámra a Tábori Ujságban azt kérte, hogy küldjön neki valaki levelet, mivel a világon senkije sincs. Sajgó István 30 ezer levelet kapott az ország minden részéből és számtalan szeretetsomagot, jóízű falatokkal.

Székely lótenyésztés. Az erdélyi félvér ló és a kedves kócos kis székely lovacska az oláh uralom alatt majdnem kipusztult, mivel az oláh állattenyésztés más lófajták tenyésztését tűzte ki célul. A régi híres erdélyi lovak újabb tenyésztése érdekében Alsózsukon ménest állítanak fel.

Az »**Országbokréta**« sikere Székelyföldön. Az Országos Magyar Bokréta szövetség negyedik országjáró útját Székelyföldön rendezte. Csíkszereda, Sepsiszentgyörgy és Kézdivásárhely közönsége nagy lelkesedéssel ünnepelte, fogadásukra a vasúti állomásokon megjelentek a polgármesterek és helyőrség parancsnokok is.

A Honvéd

Lánggyűrűben nézd csak ott rohannak
Isaszeg, Szolnok, Vác, Buda alatt,
hogy széjjel verjék a zsarnok hadat.
Mert negyvennyolcban győzelemre mentek
mint vörössipkás bátor regimentek.

és látod Őt a világháborúban.
Ők állnak ott a véres harcmezőn,
hol ágyú dörög eget rengetőn.
De ott ó! ott, nagy ára van a Mának,
Hű áldozatként ősmagyar Hazánknak.

Im, végső harcra indul a Setét...
Trianon átkát hozza vemhes teste,
Gaz szomszédokkal orvúl reánk esve,
— Börtön lett napunk, börtön az éjszakánk,
mert felnégyelték drága, szép Hazánk

és... ránkborúlt a síró Messzeség...

S e messzeségben újra fény dereng;
Diadalútján büszkén, délcegen
halad a Vezér s a honvédek sora,
Szent a föld hol járnak, szent az út pora.

S ott valahol Nagymagyarországon,
talpig fegyverben újra látod Őt.
Uj jussal járva az orosz-mezőt.
S amerre megyen, amerre halad,
Ott véres a föld, véresek a falak.

és meg nem állva egyre rohamoz.
Előtte vágtat bosszú, gyűlölet,
két évtized vámjáért most fizet
bitang ellenség vérező sorával,
gránátvert mezővel, rombadőlt tanyával...

Honvédnek lenni ősi büszkeség!
Ők állták mindig a küzdők sorát
fullasztó füstön, tűzön, véren át.
Ő állja ma is, gyilkos messzeségben,
Ordas farkasok tajtékzó dühében.

Ott künn, ma is érettünk vérezik,
értünk védi a régi szent határt
s értünk néz szembe százezer halált. —
Vörös hordáknak villámot kovácsol,
Fenyőrengetegből bitófákat ácsol.

Értünk virraszt, hol ősapánk dalolt:
 hogy itthon fehér-békesség legyen,
 Mert úgy akarja, hogy erdőn s hegyen,
 rongyos viskókban, fényes palotákban
 és mindenütt e szenvedő hazában,

magyarszó zengje átventi misénk...

Magyar Leventét szüljön az anya,
 Magyarul sírjon agg, özvegy, ara.
 Paraszt az ekéjét magyar földbe vágja
 S csak Őt gyászolja az elesett árva.

Mert — azt akarja, ha egyszer hazajön,
 sugaros napon, színezüst havon,
 Vakon, bénán, büszkén, szabadon, —
 Magyarul köszöntse a régi lakot,
 Az áldottcsöndű muskátlis ablakot.

S amíg körötte zúg, forr a világ
 és méri... méri... a messzeségen át
 üvegesszemű halottak sorát. —
 Adozó szívvel gondolatok Rája,
 értünk vérező honvéd-katonákra.

Adjon ma gazdag, elesett, szegény!
 — Mert messzi még a magyar-kikelet:
 Kék gránát zúg a véres föld felett...
 És? ...ki jósolhatja meg a Holnapot? ...

Ezért Ma adjatok, a honvédnek adjatok! —

vitéz SOLTESZNE GULDAN OLGA

Határ. Március 15-től november 30-ig tartó érvénnyel életbe lépett az oláh kormányval létrejött megegyezés alapján a magyar—oláh kisebb határszéli forgalomra vonatkozó megállapodás, amely lehetővé teszi a határmenti mindkét lakosság részére 5—5 km. körzetben a mezői munkák végzését.

Olvassuk és támogassuk

a HARGITAVÁRALJÁT

a székelység egyetlen, havonta kétszer megjelenő folyóiratát!

Dr. Hosszu Zoltán

Székely művészeink velük született alakító képességükkel a magyar művészvilágban jelentős szerepet töltenek be általában. Új színt, új zengést visznek a szavakba, aminek üde zamátát megérzi a közönség. De alig van olyan székely-művészeink között, aki oly közel férközött volna a közönség lelkéhez, mint Hosszu Zoltán. Az ő alakításából közismert »Danibá« egyedülálló jelenség. Ez a furfangos, kedves góbé az első világháborút követő években egyszerre meghódította az ország közönségét. Eredeti, szellemes, kacagtató történeteinek hatását fokozta és kiegészítette fehér harisnyás, csizmás, félvállra vetett zekés székely viselete, amelyben ha kilépett a színpadra, már felviharzott a taps. Daribá szereplése a fővárosban nemcsak egy mulatságos műsorszám volt, hanem nemzeti ősforrás, amely az 1920-as évek, bátran mondhatjuk, hogy nemzetközi idegen szellemiségű művészvilágában megőrizte, ápolta, fenntartotta a székely néplélek derűs tisztaságát.

Hosszu Zoltán előbb, mint Danibá lopakodott be a közönség szívébe. Danibá ma sem vesztett jól megalapozott népszerűségéből.

A világháború utáni komor években lelke szomjuhozta a háromszéki Kálmok levegőjét, tovatűnt emlékeit. Így teremtődött meg Danibá alakja. De kellett hozzá az ifjúság könnyű, kedves lelkesége és ma nem érzi oly közel önmagát Danibá lényéhez, mint évekkel ezelőtt. A mókázást lassanként felváltotta a súlyosabb művészi cél.

Ismeretes a frontszínházi szereplése a harctéren. Hiszen csak most jöttek haza onnan színészeink. Csak egy nem tért vissza közülük, a derék színigazgató: vitéz Tolnay Andor, akit szíve megölt hazatérőben, a magyar határon. Hosszu Zoltán lakótársa volt az orosz földön futó vonat hálókocsija fiülkéjében és Danibá már csak a Kerepesi temetőben búcsúzhatott el színészbajtársától. Hosszu Zoltán dr. végig küzdötte az első világháborút és most bajtársai mulattatására ment az orosz harctérre. Mint Danibá szerepelt ottan, már azért is, mert a székely-gunya volt a legmelegebb öltözéke. De ez a gunya úgy felverte a székely katonák drága, hazai emlékeit, hogy színház után egyenként, majd külön táborba verődve keresték fel a művészt, hogy kezet fogjanak és sorba elmondják melyikük hová való a Hargita tájáról.

— Ritkán voltam így meghatódva, — mondja Hosszu Zoltán, elgondolkozva.

A »Danibá« külön szerepkör után tűnt fel Hosszu Zoltán dr. a Nemzeti Színház színpadán. Mely szerepekben és hányszor játszott, talán ő maga se tudna erre felelni.

De egy bizonyos. *Soha senki olyan kritikát nem olvasott róla, amelyben őt »lehúzták« volna. Valami magasabbrendűség,*

művészi elkülönültség megőrizte attól, hogy eladja lelkét, egyéniségét, művészi eszményeit. Mert a ragyogó színpadnak háttere is van, amit a közönség ritkán lát. Ott folyik az egyéni harc, a létért való küzdelem, ott vigyorog az irigység. Hosszú Zoltán egész pályáján megmaradt igazi, egyszerű embernek. Feleségével: Eszenyi Olga művészasszonnyal együtt komoly, szent hivatásnak érezték művészetüket. Bizonyára megéreztek elrendeltetésüknek felemelő örömeit és lelketszorogató keserűségeit egyaránt.

Hosszú Zoltánék nem tartoznak a hírverő, önmagukat ünnepeztető művészek csoportjába. Nem is gazdagodtak meg. Nem tudom, van-e színészeink között még egy, aki annyiszor szerepelne ingyen, becsületből, hazafiságból, mint Danibá!?

A nyáron a rádió helyszíni közvetítést adott Háromszékről. Kálmokról is, Hosszú Zoltán szülőfalujából. »Zoltán úr« — hazajött falujába. Akik hallgatták azt a közvetítést, azt a beszédet, amely akkor ott felszakadt Hosszú Zoltán lelkéből: megkönnyezték a kálmoki viszontlátást.

Megrendítően nagy sikere volt a művészpárnak: Hosszú Zoltánnak és Eszenyi Olgának a »Földindulás« c. filmdarabban, amelynek főszereplői, a művész pedig a darab játékmestere is volt. A másik nagy film a »Negyediziglen«, amelynek szövegét Patkós György és Hosszú Zoltán írták, főszereplői pedig ugyancsak Hosszú Zoltán és Eszenyi Olga. Több más filmdarabnak is értékes szereplői.

És itt új fordulatot vesz a művészpár pályája. Művészkörökben feltűnő érdeklődéssel veszik a hírt, hogy Hosszú Zoltán dr. filmgyártás feladatait tűzte művészi céljául, amiben hűséges segítőtársa Eszenyi Olga. Mint magyar művészek, úgy érezték, nem találják meg a mai magyar filmgyártásban azt a lehetőséget, amely magyarságuk és művészetük tiszta megmutatkozását biztosíthatná. Sokszor kellett fájdalmas megalkuvást tenniök, vagy félreállariok. A filmgyártók és szereplők nem találtak egymásra. Hosszú Zoltán most, mint filmgyártó teljesíti hivatását. Darab szerzés, kiválasztás, szerkesztés, tárgykör és szereplők választása? Saját erkölcsi, művészi, anyagi felelősségére dolgozik. Évente 2 darabot hoz ki. Egyiket a székely Kaláka Szövetkezettel karöltve. Tervei, elgondolásai nagyarányúak. Félmilliós költségvetéssel filmre viszik a székelység madéfalvi veszedelmének, kiüzetésének, 200 éves idegenségének, bácskai telepítésének hatalmas történelmi eseményeit. A szöveggönyvet Hosszú Zoltán dr. és Németh Kálmán dr. józseffalvi plébános írják meg. Vér a vérből, faj a fajból. Ez a darab nagy eseménye lesz a magyar filmirodalomnak. Tömegjeleneteit a ma élő madéfalvi székelyek adják. A másik darab a magyar katonaeszményt szolgáló mai időkből vett, igen kedves vígjáték.

Hosszú Zoltán és Eszenyi Olga életét a 20 hónapos, okos, bájos kisfiúk, Hosszú Zoltánka aranyozza be. A Tisza Kálmántérre néző pompás ablaksoron beárad a napfény, ott benn egy

kacagó gyermek kopogtat a zongorán, aki az édesapját, úgy ahogy másoktól hallja, »doktor ul«-nak szólítja. A doktor úr és és bűbajos, kedves felesége, egymásnak barátja, munkatársa, boldog békés meleg otthonukból kizárva minden szakmabeli mendemondát, hírverést: élnek művész álmaiknak, hisszük, hogy minden filmdarabjuk a magasabbrendű cél és hivatás lélektalajából születik.

Ádám Éva,

Brassó

Irtta: Szotyori Albert

(Folytatás).

Bolgárszegtől keletre emelkedik a Czenk, délkeletre a Poczokhegy és Goritz, délnyugatra a Salamonkö, délre a Keresztényhavas, nyugatra a Kereszthegey és Kádárhegyhát. A Kolostor-utcából északfelé a Rezső-tér mellett elhaladva Ó-Brassóba jutunk. Ó-Brassó főutcája a Hosszú-utca, amely a Kolostor-utcától északi irányban egész Ó-Brassón keresztül húzódik. A Hosszú-utca felső végénél találjuk lemenet jobbról az ev. szász temetőt, továbbá a Zöldfa szállodát, balról a Központi- és Bukarest szállodát. Lennebb vannak jobbról a két ev. szász és egy áll. el. iskola, balról katonai laktanyák. A Hosszú-utca északi végénél áll a Bertalan szász templom, Brassó városának legrégebbi temploma és a Bertalan vasúti állomás, amely a brassó—hosszúfalusi helyiérdekű közúti vasútnak főállomása. A Bertalan templom mögött emelkedik a Forráshegy (Gespreng) tövében időszerű forrással. A Hosszú-utcával párhuzamosan haladnak a Közép- és Hátulsó-utcák. A Közép-utcában van a Mártonhegyi templom, a Felvidéki járás szolgabíróságának irodája és a brassói központi tejelárusító intézet; a Hátulsó-utcában pedig a brassóvidéki pénzügyőri biztosság és szakasz állomása. A Hosszú-, Közép- és Hátulsó-utcát párhuzamosan köti össze a Romántemplom-, Kereszt-, Iskola- és Malom-utca. A Romántemplom-utcában van az oláh templom és egy oláh iskola. Ó-Brassó lakószáma szerint a Hosszú-utcában leginkább iparosok; a Közép- és Hátulsó-utcában pedig földművelés, baromtenyésztés, kertészkedés és tejgazdaság folyik. A Belvárostól északkeletre fekszik Bolonya. A Kapu-utcából kiérve és a Rezső-körúton áthaladva a Küssétátér felé jobbról a Kút-, balról a Vasút-utcát találjuk. Mindkettő a vasúti nagy állomáshoz vezet; mielőtt azonban a vasúthoz kiérnénk az úgynevezett Elágazásnál egyesülnek. Az igazságügyi palota mellett a Kút-utca felé haladva balról látjuk a r. kath. temetőt kápolnával és menedékházzal, jobbról a Katonakórháztér (Cigonia) a katonakórházzal, déli részén a városi légszeszgyárral. A Katonakórház mellett van a mértékhitelítő hivatal. A katonakórháztértől keletre a hegyoldalra a Csigahegy és Czenk között

fekszik Martonfalva. A Kút-utcában egy épületben van az állam-építészeti hivatal, az államvasutak forgalmi főnöksége és a kultúr-méérnökség; tovább a honvédlaktanya. A Vasút-utca sarkán van az ev. magyar templom a temetővel, ahol **zajzoni Rab István híres csángó költő pihen**, innen északra a Vasút-utcában a ref. temető, tovább a csendőr szárny- és szakaszparancsnokságok. A Kút-utcát a Vasút-utcával a Mester-utca, Egres-utca, amelyben a bolonyai áll. el. iskola van, Kert-utca és a Gyár-utca köti össze. A Vasút-utcából északnyugati irányban a Gyár-utcával párhuzamosan haladnak az Uszoda-utca, mellette az uszodával, a Gromes-utca és Gácsmajor, amely Ó-Brassó Hátsó-utcájába vezet. A Gromes- és Uszoda-utca között van a Kertész-utca. Ó-Brassó és Bolonya közt emelkedik a Fellegvár hasonnevű régi kis várral, amelyet 1849-ben pár száz honvéd 4 ágyúval egy nagy muszka sereg ellen hősiesen védelmezett. E vár most katonai börtönül szolgál. A Fellegvár aljában délen áthúzódik a Fellegvár-sor; keleten a Kőbánya-utca, ennek sarkán találjuk a Szent Ferenc-rendi apáca-zárdát és a nővérek vezetése alatt álló róm. kat. polg. és el. leány iskolát; és északon a Kőbányát. A Fellegvártól északra a Gácsmajoron túl fekszik a Malomdomb, aljában déli és nyugati részén a Szítás-utca. Bolonya északi végén terül el az államvasúti pályaudvar, több gyárral; ettől délre a Vasút-utcából kiágazik az újonnan épült Erzsébet-utca. Ettől délre a Tömöcsatorna mellett fekszik a Jancsisor. Bolonyában igen sok gyár van; ilyenek: a posztógyár, petróleumfinomító, téglá-, bőr-, fűrészelő- és favágógyár és gyapjúmosó és szárító helyek. Bolonya lakói közt sok földműves és iparos van.

(Vége köv.)

Idegenforgalom. A keletmagyarországi és erdélyrészi fürdők szövetsége március 21—24 között Marosvásárhelyen rendezte meg országos idegenforgalmi és fürdőügyi nagygyűlését v. József Ferenc főherceg elnöklésével.

Marosvásárhely. A székely főváros törvényhatósági bizottsági közgyűlése felterjesztéssel fordult a kormányhoz, hogy az 55 ezer lakosú városban színházat létesítsen. Most folynak a megbeszélések a művészeti hetek megrendezése ügyében. A kultusz-miniszternek az az óhajtása, hogy a marosvásárhelyi művészeti hetek seregszemléje legyen a Székelyföld tudósainak, íróinak és művészeinek.

Állatkiállítás. Az udvarhelymegyei Állattenyésztők Egyesülete a vármegyei gazdasági felügyelőséggel karöltve állatkiállításokat rendez az udvarhelymegyei járásokban. Az első kiállításokat Bögözön, Olaszteleken és Parajdon rendezték.

Kegyelem. Jakab István gyergyószentmiklósi munkást az el-ötötítés alatt elkövetett lopásért a csíkszeredai törvényszék kö-téláltali halálra ítélte. Az ítéletet a kormányzó úr 15 évi fegy-házra változtatta.

Háztartás

Erdeklődéssel elvastam báró Nyáry Pál cikkeit a régi erdélyi és székely konyha művészet furcsaságairól. En is őrizgetek egy 1810-ben kiadott szakácskönyvet, amelyet egy Háromszék megyei székely ház mestergerendájában találtam. Sok jó háztartási tanács van benne, inkább olyanok, amiket ma már a vegyészeti és technika fejlődése feleslegessé tett, inkább csak arra való, hogy megcsodáljuk benne régi székely háziasszonyaink végtelen türelmét. De vannak olyan hasznos tanácsok is, amelyeknek ma is hasznát vehetjük. Ezekből fogok olykor beküldeni, talán néha jut hely ilyesmik közlésére is. Az érdekesség kedvéért a régi nyelvezet formáját használok. Ezúttal Nyáry Pál konyhaművészetét egészítem ki egy olyan recepttel, amelyet, erősen hiszem; senkise fog elkészíteni.

A lúdat meg sütni, még is elevenen tenni az asztalra.

»Koppasz meg egy lúdat egészen a' fejéig, és nyakáig; tsinálj kereken körülötte tüzet távolról, hogy a lúd meg ne fuldadjon, hanem, hogy tsendessen süljön, a' lúdat fel kötözvén nagy nyársra. A' hol a' feje vagyon, tégy oda egy edényt, abba tölts vizet, de a' melly víz mézzel, és sóval meg elegyítve légyen, hogy azzal magát a' lúd éllesztgesse. Azután végy egy néhány almát, azt rántsd meg zsírban; azzal kenegesd meg a' lúdat gyakran; a' tüzet pedig lassan-lassan nyomogasd közelebb hozzá; a' melegség miatt gyakran iszik, hogy magát éllesztgesse; és mikor meg hevül; meg sül belőlről is. A' ki süti pedig, mindenkor a' szívét, és fejét hívesitse; mikor osztán reszketni és el esni kezd' vedd le és tedd egy tálba, add a' vendégeknek enni, meg sült, és még is él, s' kiált, ha kivált valamit belőle vágnak.«

Székely gazdasszony.

Egy székely könyv sikere. Ma, amidőn Közoktatásügyi Miniszterünktől lefelé valamennyi országos szervünk a gyöngyösbokrétásokig már öntudatosan vallják azt, hogy a néphagyományok ápolása nélkül nincsen nemzeti élet, s ma, amidőn a székely néphagyományok megmentése ügyében Háromszék vármegye, a régi idők emlékeinek igyekezetéből, illetve a Székely Nemzeti Múzeum által, a székely vármegyék között első helyen áll, közérdek felfigyelni ama megnyilatkozásokra, amelyek ily irányú gyűjtemények megjelenése után az egész országból felszínre kerülnek. — Balázs Márton kézdivásárhelyi ny. polg. isk. igazgatónak »Adatok Háromszék vármegye néprajzához« c. mostanában megjelent munkája élénk visszhangot keltett. A Kormányzó úr kabinet irodájától kezdve az egyes minisztériumok, valamint tömérdek magánlevél igazolják, hogy a népi hagyományok iránti szeretet nem veszett ki a lelkekből.

LÁRMAFA

HALÁLOZÁS. Székelyudvarhelyi Szabó Imre tart. százados, a Néprajzi Társaság tagja 62 éves korában március 3-án Székesfehérváron meghalt. — **Mezőmadarasi Madarassy Elemér** föld-birtokos, nyug. törvényszéki tanácselnök, 55 éves korában március 19-én Budapesten elhunyt. Temetése Gömör megyében Gortvaspusztán történt március 23-án. — **László Dezső dr.** Csík vármegye főispánja 1943. március 14-én elhunyt a kolozsvári klinikán, 60 éves korában. Holttestét március 18-án helyezték el nagy részvét mellett a gyergyószentmiklósi r. kath. temetőben. — **Makfalvi Dósa Kálmán**, Budafok nyug. főmérnöke, tart. százados 67 éves korában elhunyt. Március 3-án temették el Budafokon. — **Kibédi Madaras Gábor dr.** járásbíró és neje Hanvay Ilona kis lánya március 5-én Mátyásföldön elhunyt. — **Lőfő kibédi és nagyváradai dr. Istvánffy Sándor ny. kir. ítélőtáblabíró, ügyvéd** neje hegyfalusi **Sugár Mária** március 6-án Budapesten elhunyt. — **Kanabé Lajos** Délerdélyből menekült jegyző múlt év októberében eltűnt Maros, vásráhelyi lakásáról. Március 3-án a Maros vizén uszó egyik jégtáblán holttestét kifogták. Fején éles tárgytól származó hasított vágás van. A nyomozást megkezdték, hogy bűntény, vagy öngyilkosság történt-e.

Mailáth emlékünnepe. Gróf Mailáth Gusztáv Károly erdélyi püspök halálának évfordulója napján és óráján, március 18-án d. u. 6 órakor Budapesten a Regnum Marianum templomban, ahol a nagy emlékü püspök nyugszik, kegyeletes emlékünnepe volt, ahol a templom befogadó képességéhez mérten megjelentek az áldott emlékü főpásztor hívei. A közönség soraiiban Márton Áron erdélyi püspök is megjelent. Az emlékbeszédet Shvoy Lajos székesfehérvári püspök mondta.

Irodalmi kitüntetés. **Vitéz dr. Bodor Aladár** szerkesztő társunk, a Petőfi Társaság stb. tagja megkapta a Petőfi Társaság idei lírai nagydíját.

A Hargitaváralja jelképes székely község évi falugyűlését 1943. évi március hó 14-én, vasárnap délután fél 6 órai kezdettel tartotta meg a »Gambrinus« nagytermében. A falugyűlés után: Dr. Rugonfalvi Kiss István egyetemi tanár március 15-i nemzeti ünnepi beszédet mondott, Barabás Éva magyar táncot mutatott be, Dr. vitéz Gy. Gereöffy Géza saját márciusi verseit szavalta, Szabó Géza ig. tanító magyar dalokat énekelt, saját hegedűjátékkal kísérve, és Dr. Fazakas Sándor egy. m. tanár k. bíró záróbeszédet tartott.

Háromfarkú bárány. Csoma Miklós zágoni lakos egyik juha háromfarkú bárányt ellett.

A föld titkai. Székelyudvarhelyen ivóvíz kutatást végeztek. 134 méter mélységben víz helyett vastag sórteget találtak.

A szombathelyi Hargitaváralja jelképes székely község most tartotta meg a szokásos évi falugyűlését. A társközség bírása dr. Jakab Dezső pénzügyigazgatóhelyettes beszámolt a társközség évi működéséről s előterjesztést tett a község segélyezési célokra juttatható, 500 pengő összeg kiosztására. Az előterjesztést, amely szerint ez alkalommal a székelyudvarhelyi, a csíksomlyói, a sepsiszentgyörgyi és a gyergyószentmiklósi gimnázium egy-egy szegénysorsú kiváló tanulója 100—100 pengő, a székelykeresztúri unitárius gimnázium és a karcfalvi elemi iskola egy-egy tanulója 50—50 pengő segélyben kívánják részesíteni, egyhangú lelkesedéssel fogadta el a falugyűlés. A társközség tisztikarának az alapszabályokban megállapított mandátuma lejárván, dr. Jakab Dezső községi bíró, megköszönte a tisztikar nevében is, a község bizalmát és pártfogását s bejelentette lemondásukat. A társközség nevében Magyar Gergely kereskedő mondott köszönetet a távozó bírónak és tisztikarának munkásságukért és odaadó, áldozatkész tevékenységükért, amellyel még a mai rendkívüli viszonyok mellett is sikerült megvalósítani a társközség némes célkitűzéseit. — A távozó községi bíró előterjesztésére a falugyűlés községi bírónak Tanka Dezső dr. kórházi főorvost, albírákká Junk Ferenc jószágfelügyelőt és Keledi József m. kir. pénzügyi tanácsost, jegyzökké Gaáli Emma tanárnőt és György Győző szövőgyári aligazgatót, adószedőnek Márton Aladár MÁV főszámellenőrt, számvizsgálóvá Póra Gábor kereskedőt egyhangú lelkesedéssel választotta meg. Hálásan emlékezett meg azután a falugyűlés a vas megyei vendéglakók és a vas megyei társadalom mindenkor megértő, meleg támogatásáról, amely elsősorban tette lehetővé a célkitűzések megvalósítását.

GÓBÉSÁGOK

Jövendővel törődés. A jós vásári sátra előtti ügybuzgó kikiáltó hosszas unszolására belépett a székely a jövendőmondóhoz, aki a kikiáltó szerint csak akkor fogad el pénzt, ha méreg nagy tudományáról meggyőződést szerez valaki. Jósol a jövendőmondó előre-hátra a székelynek. Hallgatja esendben, de amikor a jós azt mondja, hogy idejövet négyszemközt beszélt a komájával, rosszalólag rákiáltott a jósra:

— Ez mán nem igaz!

— Mit mond? Nem igaz? Hát nem beszélt a komájával?

— Beszéltem én, de nem négyszemközt, mert a komámnak csak egy szemé van.

A jós a fizetség biztos reményében igazítja helyre tévedését a szokásos kifejezés használatában és miután hangsúlyozta, hogy sohasem tévedett jóslásaiban három pengőt kért a góbétól.

— Hát, hallgassa meg, szólt a góbé, most az eccer erössf tévedett.

— Mindegy! Három pengőt fizet, aztán elmehet, — szólt türelmetlenül.

— Én osztán nem! Vágta oda a székely. Mindent megjöven-

dölt kigyelmed, csak azt nem, hogy fillér-sincs a zsebembe... No, Isten álggya! Köszönt illedelmesen a góbé s hozzátette még, hogy máskor aztán töröggjön a saját jövődjével es!

Orosz fogságban. A kis székely csapat nagyon előre tört. Hátuk mögött bezárult a kör, fogságba estek. Kihallgatáskor egy emigráns kommunista a tolmács. Gúnyosan kérdezi az egyik székelyt:

— Na, ti is az ezer éves hazatokért fogtatok fegyvert?

— Nem a!

— Akkor nincs baj, úgy látszik közénk valók vagytok.

— Nem a!

— Hát akkor mi a fene van veletek? Hiszen mondtad, hogy nem a hazatokért harcoltok.

— Vagy igen! De a mi hazánk ezerötszáz éves. Mű székelyek vagyunk.

— Na nézd a bolondot! Eriggy a fatornyos hazádba!

— Mük es azt szeretnök...

U..

GÓBÉ FEJTÖRŐ

I. MI EZ?

1.

Két lármázó, fekete, kormos eb...
Megkapaszkodik a sovány felül.
S fölveszi és tartja kövér társát,
Míg a telt öblös gyomra kiürül.

2.

Kicsike, söt parányi...
Agyágra, földbe teszed
Kimászik ám belőle
És visszafizet neked.

3.

Veled és a vendégekkel
Mindíg együtt eszik...
A jászolba minduntalan
Vissza-visszaugrik.

4.

Útészelen hever,
Mint kivont kard.
Ha kézbe veszed
Ellenségnek tart.

II. Betűrejtvény

$\frac{\text{vág}}{\text{e}} \text{ ce}$
--

Beküldötte:

dr. Baditz Pál, Miskolc.

Előző számunkban közölt rejtvények megfejtése: I. Mi ez? 1. Gyűszű. 2. Ló. 3. Szekér. 4. Szél. II. Betűrejtvény: 1. Spárga. 2. Csikrások.

Helyesen fejtették meg: Mihály Aron, Marosvásárhely; Nagy Anna,

Kolozsvár; Illés Gábor, Sepsiszentgyörgy. Részben helyesen fejtette meg: Kamenyitzky Árpád, Budapest és dr. Baditz Pál, Miskolc. A jutalmakat postára adtuk.

Jelen számunkban közölt fejtörök megfejtésének határideje: április 10.